Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

20. detsember 2017 *

Apellatsioonkaebus – Riigiabi – Digitaaltelevisioon – Abi maapealse digitaaltelevisiooni kasutuselevõtuks äärealadel ja vähem linnastunud piirkondades – Maapealseid digitaaltelevisiooniplatvorme kasutavate operaatorite toetamine – Otsus, millega abimeetmed tunnistatakse siseturuga osaliselt kokkusobimatuks – Mõiste „riigiabi“ – Eelis – Üldist majandushuvi pakkuv teenus – Määratlus – Liikmesriikide kaalutlusõigus

Liidetud kohtuasjades C-66/16 P – C-69/16 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 5. veebruaril 2016 esitatud neli apellatsioonkaebust,

Comunidad Autónoma del País Vasco,

Itelazpi SA, asukoht Zamudio (Hispaania) (C-66/16 P),

Comunidad Autónoma de Cataluña,

Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI), asukoht Hospitalet de Llobregat (Hispaania) (C-67/16 P),

Navarra de Servicios y Tecnologías SA, asukoht Pamplona (Hispaania) (C-68/16 P),

Cellnex Telecom SA, varem Abertis Telecom SA, asukoht Barcelona (Hispaania),

Retevisión I SA, asukoht Barcelona (Hispaania) (C-69/16 P),

esindajad: *abogado* J. Buendía Sierra, *abogado* A. Lamadrid de Pablo ja *abogado* M. Bolsa Ferruz,

apellandid,

teised menetlusosalised:

Euroopa Komisjon, esindajad: P. Němečková, É. Gippini Fournier ja B. Stromsky,

kostja esimeses kohtuastmes,

SES Astra SA, asukoht Betzdorf (Luksemburg), esindajad: *abogado* F. González Díaz ja *abogado* V. Romero Algarra ja *avocat* F. Salerno,

menetlusse astuja esimeses kohtuastmes,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud C. Vajda, E. Juhász, K. Jürimäe (ettekandja) ja C. Lycourgos,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 7. septembri 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Comunidad Autónoma del País Vasco (Baskimaa autonoomne piirkond, Hispaania) ja Itelazpi SA (kohtuasi C-66/16 P) (edaspidi „apellandid kohtuasjas C-66/16 P“), Comunidad Autónoma de Cataluña (Kataloonia autonoomne piirkond, Hispaania) ja Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI) (kohtuasi C-67/16 P), Navarra de Servicios y Tecnologías SA (kohtuasi C-68/16 P) (edaspidi „apellant kohtuasjas C-68/16 P“) ning Cellnex Telecom SA ja Retevisión I SA (kohtuasi C-69/16 P) (edaspidi koos „apellandid“) paluvad oma apellatsioonkaebustes tühistada vastavalt:

– kohtuasjas C-66/16 P Euroopa Liidu Üldkohtu 26. novembri 2015. aasta otsus Comunidad Autónoma del País Vasco ja Itelazpi *vs.* komisjon (T-462/13, edaspidi „kohtuotsus T-462/13“, EU:T:2015:902);

– kohtuasjas C-67/16 P Euroopa Liidu Üldkohtu 26. novembri 2015. aasta otsus Comunidad Autónoma de Cataluña ja CTTI *vs.* komisjon (T-465/13, edaspidi „kohtuotsus T-465/13“, ei avaldata, EU:T:2015:900);

– kohtuasjas C-68/16 P Euroopa Liidu Üldkohtu 26. novembri 2015. aasta otsus Navarra de Servicios y Tecnologías *vs.* komisjon (T-487/13, edaspidi „kohtuotsus T-487/13“, ei avaldata, EU:T:2015:899);

– kohtuasjas C-69/16 P Euroopa Liidu Üldkohtu 26. novembri 2015. aasta otsus Abertis Telecom ja Retevisión I *vs.* komisjon (T-541/13, edaspidi „kohtuotsus T-541/13“, ei avaldata, EU:T:2015:898), (edaspidi koos „vaidlustatud kohtuotsused“),

millega Üldkohus jättis rahuldamata nende hagid nõudega tühistada komisjoni 19. juuni 2013. aasta otsus 2014/489/EL riigiabi SA.28599 (C 23/2010 (ex NN 36/2010, ex CP 163/2009)) kohta, mida Hispaania Kuningriik andis maapealse digitaaltelevisiooni kasutuselevõtuks äärealadel ja vähem linnastunud piirkondades (väljaspool Castilla-La Manchat) (ELT 2014, L 217, lk 52; edaspidi „vaidlusalune otsus“).

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

2 Vaidluse aluseks olevad asjaolud tõi Üldkohus välja vaidlustatud kohtuotsuste punktides 1–22. Käesoleva menetluse vajadustest lähtudes võib need kokku võtta järgmiselt.

3 Käesolevad kohtuasjad käsitlevad rida meetmeid, mille võtsid Hispaania ametivõimud Hispaanias analoogringhäälingult digitaalringhäälingule ülemineku raames kogu riigi territooriumil peale Comunidad Autónoma de Castilla-La Mancha (Castilla-La Mancha autonoomne piirkond, Hispaania) (edaspidi „kõnealune meede“).

4 Hispaania Kuningriik kehtestas õigusliku raamistiku analoogringhäälingult digitaalringhäälingule ülemineku protsessi edendamiseks, jõustades muu hulgas 14. juuni 2005. aasta seaduse 10/2005 kiireloomuliste meetmete kohta eesmärgiga edendada maapealset digitaaltelevisiooni ja kaabeltelevisiooni liberaliseerimist ning toetada pluralismi (Ley 10/2005 de Medidas Urgentes para el Impulso de la Televisión Digital Terrestre, de Liberalización de la Televisión por Cable y de Fomento del Pluralismo) (*BOE* nr 142, 15.6.2005, lk 20562), ja kuninga 29. juuli 2005. aasta dekreedi 944/2005, millega kiidetakse heaks riiklik maapealse digitaaltelevisiooni tehniline kava (Real Decreto 944/2005 por el que se aprueba el Plan técnico nacional de la televisión digital terrestre) (*BOE* nr 181, 30.7.2005, lk 27006). Selle kuninga dekreediga kehtestati era- ja avalik-õiguslikele riiklikele ringhäälinguorganisatsioonidele kohustus tagada vastavalt 96%-le ja 98%-le elanikkonnast maapealse digitaaltelevisiooni vastuvõtt.

5 Analoogtelevisioonilt digitelevisioonile ülemineku võimaldamiseks jaotasid Hispaania ametivõimud riigi territooriumi kolmeks piirkonnaks: „I piirkond“, „II piirkond“ ja „III piirkond“. Käesolevates kohtuasjades käsitletav II piirkond katab vähem linnastunud piirkondi ja äärealasid, mis hõlmavad 2,5% Hispaania elanikkonnast. Selles piirkonnas ringhäälinguorganisatsioonid digiteerimisse ei investeerinud, kuna puudus kaubanduslik huvi, mistõttu Hispaania ametivõimud rakendasid riiklikku rahastamist.

6 Hispaania ministrite nõukogu (Consejo de Ministros) võttis 2007. aasta septembris vastu maapealsele digitaaltelevisoonile ülemineku riikliku kava, mille eesmärk oli katta maapealse digitaaltelevisiooni levialaga sama suur hulk Hispaania elanikkonnast, kui see oli aastal 2007 analoogtelevisiooni puhul, see tähendab rohkem kui 98% sellest elanikkonnast ja kogu või peaaegu kogu elanikkond Baskimaa, Kataloonia ja Navarra autonoomses piirkonnas (Hispaania).

7 Maapealse digitaaltelevisiooni levialaga katmise eesmärkide saavutamiseks nägid Hispaania ametivõimud ette lubada riiklikku rahastust, eelkõige maapealse digiteerimise protsessi toetuseks II piirkonnas ja konkreetsemalt selles piirkonnas asuvatel autonoomsete piirkondade aladel.

8 Hispaania tööstus-, turismi- ja kaubandusministeerium (Ministerio de Industria, Turismo y Comercio, edaspidi „TTKM“) võttis 2008. aasta veebruaris vastu otsuse, et parandada telekommunikatsioonitaristut ja määrata kindlaks infoühiskonna arendamiseks võetavate meetmete riikliku rahastamise kriteeriumid ja jaotuse „Plan Avanza“ kava raames. Selle otsuse alusel heaks kiidetud eelarve anti osaliselt kasutada televisiooni digiteerimiseks II piirkonnas.

9 Digiteerimine viidi läbi 2008. aasta juulist kuni novembrini. TTKM kandis seejärel vahendid üle autonoomsetele piirkondadele, kes kohustusid katma ettevõtmise ülejäänud kulud oma eelarvest.

10 2008. aasta oktoobris otsustas Hispaania ministrite nõukogu määrata täiendavad rahalised vahendid, et laiendada maapealse digitaaltelevisiooni levialaga katmist ja viia see lõpule üleminekukavadega, mis tuli ellu viia 2009. aasta esimeses pooles.

11 Seejärel alustasid autonoomsed piirkonnad maapealse digitaaltelevisiooni laiendamise protsessi. Selleks korraldasid nad hankeid või usaldasid selle laiendamise eraõiguslikele ettevõtjatele. Mõnel juhul palusid autonoomsed piirkonnad selle laiendamise enda peale võtta valdadel.

12 18. mail 2009 sai Euroopa Komisjon SES Astra SAlt kaebuse Hispaania Kuningriigi riigiabikava kohta analoogtelevisioonilt maapealsele digitaaltelevisioonile ülemineku jaoks II piirkonnas. SES Astra sõnul sisaldas see kava teatamata jäetud abi, mis võis kaasa tuua konkurentsimoonutuse maapealsete ja satelliitringhäälinguplatvormide vahel.

13 Komisjon teatas 29. septembri 2010. aasta kirjaga Hispaania Kuningriigile oma otsusest algatada kõnealuse abikava suhtes kogu Hispaania territooriumil peale Castilla-La Mancha autonoomse piirkonna – mille suhtes alustati eraldi menetlust – ELTL artikli 108 lõikes 2 osutatud menetlus.

14 Seejärel võttis komisjon vastu vaidlusaluse otsuse, mille resolutsiooni artiklis 1 on tuvastatud, et maapealse televisiooniplatvormi operaatoritele maapealse digitaaltelevisiooni võrgu kasutuselevõtmiseks, hooldamiseks ja käitamiseks II piirkonnas riigiabi andmisel rikuti ELTL artikli 108 lõiget 3 ja et see on siseturuga kokkusobimatu, välja arvatud abi osas, mis anti kooskõlas tehnoloogilise neutraalsuse kriteeriumiga. Kõnealuse otsuse resolutsiooni artikkel 3 kohustab asjaomase kokkusobimatu abi maapealse digitaaltelevisiooni operaatoritelt tagasi nõudma, sõltumata sellest, kas nad said abi otse või kaudselt.

15 Vaidlusaluse otsuse põhjendustes leidis komisjon esiteks, et erinevad riigi tasandil vastu võetud õigusaktid ning TTKMi ja autonoomsete piirkondade vahel sõlmitud lepingud moodustasid maapealse digitaaltelevisiooni leviala laiendamisel II piirkonnas rakendatava abikava aluse. Praktikas rakendasid autonoomsed piirkonnad Hispaania valitsuse suuniseid maapealse digitaaltelevisiooni leviala laiendamise kohta.

16 Teiseks asus komisjon seisukohale, et kõnealust meedet tuli pidada riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Komisjon märkis sellega seoses eelkõige, et Hispaania ametivõimud tõid oma ainsa näitena välja Baskimaa autonoomse piirkonna juhtumi, väitmaks, et vastavalt Euroopa Kohtu poolt 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuses Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, edaspidi „Altmarki kohtuotsus“, EU:C:2003:415) kehtestatud kriteeriumidele riigiabi antud ei ole. Komisjoni hinnangul ei olnud aga täidetud esimene selle kohtuotsuse tingimus (edaspidi „Altmarki esimene tingimus“), mille kohaselt esiteks peab abi saav ettevõtja tegelikult täitma avaliku teenuse osutamise kohustusi ning teiseks peavad need kohustused olema täpselt määratletud. Lisaks sellele ei olnud täidetud ka selle kohtuotsuse neljas tingimus (edaspidi „Altmarki neljas tingimus“), kuna ei olnud tagatud, et autonoomse piirkonna kulud oleks üldistes huvides võimalikult väiksed.

17 Kolmandaks leidis komisjon, et kõnealust meedet ei saa pidada siseturuga kokkusobivaks riigiabiks vastavalt ELTL artikli 107 lõike 3 punktile c sõltumata asjaolust, et meede oli suunatud täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele ja et esines turutõrge. Komisjon leiab, et kuna kõnealune meede ei vasta tehnoloogilise neutraalsuse põhimõttele, ei ole see meede proportsionaalne ega kujuta endast sobivat vahendit selleks, et tagada tasuta levitatavate kanalite kättesaadavus II piirkonna elanikele.

18 Neljandaks leidis komisjon, et kuna maapealse platvormi käitamist ei olnud avaliku teenusena piisavalt täpselt määratletud, ei saa kõnealust meedet põhjendada ELTL artikli 106 lõike 2 alusel.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsused

19 Apellandid esitasid Üldkohtu kantseleisse vastavalt 30. augustil 2013 (kohtuasjad T-462/13 ja T-465/13), 6. septembril 2013 (kohtuasi T-487/13) ja 9. oktoobril 2013 (kohtuasi T-541/13) hagiavaldused, milles paluti vaidlusalune otsus tühistada.

20 Hagide põhjendamiseks esitatud väidete hulgas esitasid apellandid kõik eelkõige ühe väite, mis tugines ELTL artikli 107 lõike 1 rikkumisele.

21 Üldkohus lükkas selle väite vaidlustatud kohtuotsustes põhjendamatuse tõttu tagasi.

22 Üldkohus lükkas selleks tagasi apellantide argumendid, et vaidlusalust meedet ei saa kvalifitseerida riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kuna abisaajatele ei ole antud majanduslikku eelist, kuna 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) tingimused olid täidetud.

23 Altmarki esimese tingimuse osas otsustas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsustes, et apellandid ei olnud tõendanud, et komisjon eksis, kui leidis, et kuna maapealse võrgu käitamise teenus ei ole selgelt määratletud avaliku teenusena, siis ei ole see tingimus täidetud.

24 Üldkohus leidis selle kohta, et asjaomane liikmesriik ei olnud maapealse ringhäälinguvõrgu käitamist II piirkonnas määratlenud üldist majandushuvi pakkuva teenusena liidu õiguse tähenduses ei riigi ega Baskimaa autonoomse piirkonna tasandil institutsioonidevahelistes lepingutes, mis selle autonoomse piirkonnaga sõlmiti.

25 Muude autonoomsete piirkondade kohta peale Baskimaa leidis Üldkohus, et vaidlusaluse otsuse põhjenduses 114 võis komisjon õiguspäraselt tuvastada, et mitte ükski autonoomne piirkond, millega seoses Hispaania ametivõimud olid väitnud üldist majandushuvi pakkuva teenuse olemasolu, ei olnud esitanud argumente tõendamaks, et maapealse võrgu käitamine on avalik teenus.

26 Seevastu kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 78, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 79 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 106 leidis Üldkohus, et nagu hagejad nende kohtuotsuste aluseks olnud kohtuasjades väitsid, rikkus komisjon õigusnormi, kui ta tuvastas vaidlusaluse otsuse põhjenduses 121 teise võimalusena, et Hispaania ametivõimud olid teinud ilmse hindamisvea, määratledes ringhäälinguvõrkude käitamiseks konkreetse platvormi.

27 Üldkohus järeldas siiski, et kuigi komisjon leidis ekslikult, et ringhäälinguvõrkude käitamiseks konkreetse platvormi määratlemine kujutas endast Hispaania ametivõimude ilmset viga, ei olnud Altmarki esimene kriteerium täidetud, kuna asjaomast teenust ei olnud avaliku teenusena selgelt ja täpselt määratletud, nagu komisjon vaidlusaluse otsuse põhjendustes 119–125 ka tuvastas.

28 Mis puudutab Altmarki neljandat tingimust, siis lükkas Üldkohus kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 88 ja kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 123 tagasi hagejate argumendid nende kohtuotsuste aluseks olnud kohtuasjades seoses väidetava komisjonipoolse veaga osas, milles ta vaidlusaluses otsuses järeldas, et see tingimus ei olnud täidetud.

29 Kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 85 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 63 leidis Üldkohus siiski esimeses neist kohtuotsustest, et komisjon rikkus õigusnormi, ja teises, et ta rikkus oma põhjendamiskohustust, piirdudes Altmarki neljanda tingimuse analüüsimisel üksnes Baskimaa autonoomse piirkonna juhtumiga, kuigi ta oli teadlik asjaolust, et teistes autonoomsetes piirkondades olid hankemenetlused maapealse digitaaltelevisiooni leviala laiendamiseks välja kuulutatud. Arvestades aga asjaolu, et 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) tingimused on kumulatiivsed, järeldas Üldkohus, et kuna Altmarki esimene tingimus ei olnud täidetud, ei tule vaidlusalust otsust tühistada.

30 Kuna Üldkohus ei nõustunud ka apellantide ühegi teise väitega, jättis ta nende tühistamishagid tervikuna rahuldamata.

Poolte nõuded

31 Apellatsioonkaebustes paluvad apellandid Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsused;

– lahendada nende tühistamishagid lõplikult ja tühistada vaidlusalune otsus, ning

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

32 Komisjon ja SES Astra paluvad Euroopa Kohtul apellatsioonkaebused rahuldamata jätta ja mõista kohtukulud välja apellantidelt.

33 Euroopa Kohtu 28. märtsi 2017. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-66/16 P – C-69/16 P suulise menetluse ja kohtuotsuse huvides.

Apellatsioonkaebuste analüüs

34 Apellandid esitavad oma apellatsioonkaebuste põhjendamiseks ühe väite, mis on kõikides nimetatud kaebustes sõnastatud sarnaselt.

35 See väide tugineb õigusnormi rikkumisele ELTL artikli 14, artikli 107 lõike 1 ja artikli 106 lõike 2 ning protokolli nr 26 üldhuviteenuste kohta ja protokolli nr 29 liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta tõlgendamisel. Väide on jagatud kuueks osaks.

36 Esimene väiteosa tugineb üldist majandushuvi pakkuvat teenust määratlevate ja kehtestavate erinevate aktide analüüsimisel tehtud ilmse vea kontrollimise piiri rikkumisele. Teine väiteosa tugineb õigusnormi rikkumisele seoses sellega, et vaidlustatud kohtuotsused seavad liikmesriikide kaalutlusõiguse piiriks üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise viisid, mis sisalduvad selle teenuse määratluses. Kolmas väiteosa tugineb õigusnormi rikkumistele, mille Üldkohus tegi üldist majandushuvi pakkuvate teenuse määratlemiseks asjakohaste siseriiklike õigusnormide analüüsis. Neljas väiteosa tugineb õigusnormi rikkumisele selles, et Üldkohus jättis tähelepanuta asjaolu, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse võib määratleda ja selle osutamise kohustuse võib kehtestada ühele või mitmele ettevõtjale erinevate aktidega. Viies väiteosa tugineb õigusnormi rikkumisele seoses sellega, et Üldkohus ei otsustanud, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlemine ja selle osutamise kohustuse kehtestamine ei nõua spetsiifilist sõnastust või väljendust. Kuues väiteosa tugineb õigusnormi rikkumisele seoses sellega, et Üldkohus ei tunnistanud kohaldatavaks protokolli nr 29 liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta.

Sissejuhatavad märkused

Apellatsioonkaebuste vastuvõetavus

37 SES Astra väidab, et apellatsioonkaebused on tervikuna vastuvõetamatud, kuna apellandid paluvad oma ainsa väitega Euroopa Kohtul vaid kontrollida Üldkohtu hinnanguid faktidele ja tõenditele, väitmata kordagi, et neid fakte või tõendeid oleks moonutatud, või nimetamata vaidlustatud kohtuotsuste osi, mida vaidlustatakse.

38 Ilma et see piiraks nende apellatsioonkaebuste ainsa väite üksikute osade vastuvõetavuse kontrollimist, tuleb asuda seisukohale, et neid apellatsioonkaebusi ei saa tervikuna vastuvõetamatuteks tunnistada.

39 Nimelt tõstatavad vähemalt mõned kõnealuste apellatsioonkaebuste ainsa väite osad esiteks õigusküsimusi, kuna need vaidlustavad selle, kuidas Üldkohus tõlgendas Altmarki esimest tingimust ja millises ulatuses ta selle tingimuse suhtes kohtulikku kontrolli teostas, ning teiseks nimetavad nad nõutud täpsusega vaidlustatud kohtuotsuste kritiseeritavad osad.

40 Seega ei saa nõustuda SES Astra argumentidega, et apellatsioonkaebused on tervikuna vastuvõetamatud.

Apellatsioonkaebuse ainsa väite tulemusetus kohtuasjades C-66/16 P ja C-68/16 P

41 Komisjon väidab, et kohtuasjades C-66/16 P ja C-68/16 P esitatud ainus väide on tulemusetu osas, milles see puudutab ELTL artikli 107 lõike 1 rikkumist. SES Astra leiab omalt poolt, et see väide on tulemusetu ka osas, milles see puudutab ELTL artikli 106 lõike 2 rikkumist.

42 Nimetatud pooled väidavad sisuliselt, et see väide ei saa kaasa tuua ei kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) ega kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) tühistamist, kuna see puudutab vaid Altmarki esimest tingimust. Võttes aga arvesse asjaolu, et 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) tingimused on kumulatiivsed, siis juhul, kui Euroopa Kohus nõustuks apellatsioonkaebuse ainsa väitega, tähendaks see, et Üldkohus kinnitas komisjoni hinnangut selle kohta, et Altmarki neljas tingimus ei ole täidetud.

43 Apellandid kohtuasjas C-66/16 P ja apellant kohtuasjas C-68/16 P on seisukohal, et isegi eeldusel, et Altmarki neljas tingimus ei ole täidetud, võib ainus väide kaasa tuua kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) ja kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) tühistamise, kuna Üldkohus tugines asjaolule, et üldist majandushuvi pakkuv teenus ei olnud selgelt määratletud, selleks et kinnitada komisjoni hinnangut, et abi ei olnud ELTL artikli 106 lõikega 2 kooskõlas.

– Ainsa väite analüüs osas, milles see tugineb ELTL artikli 107 lõike 1 rikkumisele

44 Olgu meenutatud, et „riigiabiks“ kvalifitseerimiseks on tarvis, et oleks täidetud kõik ELTL artikli 107 lõikes 1 osutatud tingimused. Nii eeldab riigiabiks kvalifitseerimine eelkõige seda, et ettevõtjale oleks antud eelis (vt selle kohta kohtuotsus, 22.10.2015, EasyPay ja Finance Engineering, C-185/14, EU:C:2015:716, punktid 35 ja 36 ning seal viidatud kohtupraktika).

45 Selles osas tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et riigi sekkumine, mida peetakse hüvitiseks teenuste eest, mida osutavad hüvitist saavad ettevõtjad avalike teenuste osutamise kohustuse täitmiseks, nii et need ettevõtjad ei saa tegelikkuses finantsilist eelist ja nimetatud sekkumise tulemusel ei saavuta need ettevõtjad seega soodsamat konkurentsiseisundit võrreldes nendega konkureerivate ettevõtjatega, ei ole riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (kohtuotsus, 22.10.2015, EasyPay ja Finance Engineering, C-185/14, EU:C:2015:716, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

46 Siiski peavad selleks, et hüvitis ei kujutaks endast konkreetsel juhul riigiabi, olema täidetud tingimused, mis on välja toodud 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) punktides 88–93.

47 Seega esiteks peab abi saav ettevõtja tegelikult täitma avaliku teenuse osutamise kohustusi ning need kohustused peavad olema selgelt määratletud. Teiseks peavad hüvitise arvutamise aluseks olevad parameetrid olema eelnevalt objektiivselt ja läbipaistvalt kindlaks määratud. Kolmandaks ei tohi hüvitis olla suurem, kui on vajalik avaliku teenuse osutamise kohustuse täitmisest tulenevate kulude täielikuks või osaliseks katmiseks. Neljandaks peab sobiva hüvitise tase olema kindlaks määratud selliste kulude analüüsi alusel, mida keskmise suurusega, hästi korraldatud juhtimise ja asjassepuutuva avaliku teenuse nõudluse rahuldamiseks vajalike sobivate vahenditega varustatud ettevõtja oleks nende kohustuste täitmiseks kandnud.

48 Sellest järeldub, et riigi sekkumist, mis ei vasta ühele või mitmele käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis loetletud tingimustest, võib pidada riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta kohtuotsus, 24.7.2003, Altmark, C-280/00, EU:C:2003:415, punkt 94).

49 Seega võttes arvesse, et 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) tingimused on kumulatiivsed, ei saa asjaolu, et Üldkohus rikkus õigusnormi, leides et üks neist tingimustest ei ole täidetud, kaasa tuua kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) ega kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) tühistamist, kui Üldkohus leidis õigusnormi rikkumata veel, et mõni teine neist tingimustest ei ole täidetud.

50 Käesoleval juhul tuleb märkida, et kohtuotsuse T-462/13 punktides 89 ja 90 lükkas Üldkohus esimese tühistamisväite esimese osa, mis tugines majandusliku eelise puudumisele ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, tagasi põhjusel, et ühelgi hetkel ei olnud 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) kõik tingimused kumulatiivselt täidetud. Üldkohus tugines selles osas Altmarki esimese ja neljanda tingimuse analüüsile, mille lõpus ta kinnitas vastavalt kohtuotsuse T-462/13 punktides 79 ja 88 komisjoni hinnangut, et need tingimused ei olnud täidetud.

51 Analoogiliselt hindas Üldkohus kohtuotsuses T-487/13 (EU:T:2015:899) Altmarki esimest ja neljandat tingimust, kui ta analüüsis apellandi poolt esimeses kohtuastmes esitatud teist tühistamisväidet, mis tugines ELTL artikli 106 lõike 2 rikkumisele. Lükanud tagasi selle apellandi argumendid nende kahe tingimuse täitmise kohta, otsustas Üldkohus kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 126, et kuna 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) tingimused on kumulatiivsed, ei rikkunud komisjon õigusnormi, kui ta tuvastas esiteks riigiabi olemasolu ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses ja teiseks, et see abi ei olnud siseturuga kokkusobiv ELTL artikli 106 lõike 2 alusel.

52 Kuna aga apellatsioonkaebuse ainsa väitega soovitakse vaidlustada üksnes Üldkohtu hinnangut seoses Altmarki esimese tingimusega, kritiseerimata muu hulgas seda hinnangut Altmarki neljanda tingimuse osas, siis tuleb järeldada, et see väide iseenesest ei muuda kohtuotsust T-462/13 (EU:T:2015:902) ega kohtuotsust T-487/13 (EU:T:2015:899) kehtetuks osas, mis puudutab majandusliku eelise olemasolu ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, ega too seega kaasa nende kohtuotsuste tühistamist.

53 Järelikult tuleb apellatsioonkaebuste ainus väide kohtuasjades C-66/16 P ja C-68/16 P tunnistada tulemusetuks osas, milles see tugineb ELTL artikli 107 lõike 1 rikkumisele.

– *Ainsa väite analüüs osas, milles see tugineb ELTL artikli 106 lõike 2 rikkumisele*

54 ELTL artikli 106 lõikes 2 on sätestatud, et ettevõtjad, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine, alluvad aluslepingu eeskirjadele, eriti konkurentsieeskirjadele niivõrd, kuivõrd nimetatud eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist, ning et kaubanduse arengut ei tohi mõjutada määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega.

55 Mis puudutab seda, kuidas on seotud 24. juuli 2003. aasta kohtuotsusest Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) tulenevas kohtupraktikas kehtestatud tingimused ja abimeetme analüüsimine ELTL artikli 106 lõike 2 alusel, siis Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt kontrollitakse kõnealuses kohtupraktikas kehtestatud tingimuste täitmist eelnevas etapis, see tähendab siis, kui analüüsitakse seda, kas asjaomane meede tuleb kvalifitseerida riigiabiks. See küsimus eelneb nimelt küsimusele, mille sisuks on vajaduse korral kontrollida, kas kokkusobimatu abi on siiski vajalik asjaomasest meetmest kasu saanud isikule antud ülesande täitmiseks vastavalt ELTL artikli 106 lõikele 2 (vt selle kohta kohtuotsus, 8.3.2017, Viasat Broadcasting UK *vs.* komisjon, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 34).

56 Kuna 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) tingimused ja ELTL artikli 106 lõike 2 kohaldamiseks vajalikud tingimused lähtuvad seega põhimõtteliselt erinevatest eesmärkidest, otsustas Euroopa Kohus, et kontrollimaks abimeedet ELTL artikli 106 lõike 2 alusel, ei pea komisjon kontrollima 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) teise ja kolmanda tingimuse täitmist (vt selle kohta kohtuotsus, 8.3.2017, Viasat Broadcasting UK *vs.* komisjon, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 33). Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 97 on

rõhutanud, on Altmarki esimene tingimus, mille kohaselt peab abi saav ettevõtja tegelikult täitma avaliku teenuse osutamise kohustusi, mis peavad olema selgelt määratletud, siiski kohaldatav ka olukorras, kus tuginetakse ELTL artikli 106 lõikes 2 ette nähtud erandile (vt selle kohta kohtuotsused, 21.3.1974, BRT ja Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:25, punkt 22, ja 11.4.1989, Saeed Flugreisen ja Silver Line Reisebüro, 66/86, EU:C:1989:140, punkt 56).

57 Käesoleval juhul nähtub kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktist 99, et Üldkohus viitas selle kohtuotsuse punktidele 42–79, mis käitlevad Altmarki esimest tingimust, järeldamaks, et komisjon võis õiguspäraselt leida, et Baskimaa autonoomse piirkonna maapealsete võrkude operaatorid ei täitnud selgelt määratletud üldist majandushuvi pakkuvat teenust. Üldkohus järeldas seega, et kõnealune institutsioon ei rikkunud õigusnormi, kui ta leidis vaidlusaluse otsuse põhjenduses 172, et ELTL artikli 106 lõikes 2 sätestatud erandile ei saa tugineda.

58 Analoogiliselt tuletas Üldkohus kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 126 üldist majandushuvi pakkuva teenuse nõuetekohase määratluse puudumisest, et komisjon ei eksinud, kui leidis, et kõnealune meede ei ole siseturuga kokkusobiv ELTL artikli 106 lõike 2 alusel.

59 Sellest järeldub, et kohtuotsuses T-462/13 (EU:T:2015:902) ja kohtuotsuses T-487/13 (EU:T:2015:899) lähtus Üldkohus ELTL artikli 106 lõike 2 hindamisel Altmarki esimesest tingimusest.

60 Seetõttu tuleb järeldada, et osas, milles apellatsioonkaebuse ainus väide kohtuasjades C-66/16 P ja C-68/16 P puudutab Altmarki esimest tingimust, võib see kaasa tuua kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) ja kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) tühistamise niivõrd, kuivõrd see tugineb ELTL artikli 106 lõike 2 rikkumisele.

61 Neil asjaoludel ja sõltumata sellest, et apellatsioonkaebuste ainus väide kohtuasjades C-66/16 P ja C-68/16 P on tulemusetu osas, milles see tugineb ELTL artikli 107 lõike 1 rikkumisele, tuleb selle väite erinevaid osi kontrollida niivõrd, kuivõrd need puudutavad üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlemise küsimust ELTL artikli 106 lõike 2 tähenduses.

Ainus väide

Esimene väiteosa

– Poolte argumendid

62 Apellandid heidavad oma ainsa väite esimeses osas Üldkohtule ette, et ta kohaldas vääralt Euroopa Kohtu ja Üldkohtu praktikat, mille kohaselt võib komisjon üldist majandushuvi pakkuvate teenuste määratlemist liikmesriigi poolt kahtluse alla seada ainult ilmse vea korral.

63 Apellandid väidavad, et kinnitamaks komisjoni hinnangut Altmarki esimese tingimusega seoses, tugines Üldkohus kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 79, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 80, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 101 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 110 üksnes järeldusele, et Hispaania ametivõimude poolne asjaomase üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlus ei olnud piisavalt „selge ja täpne“, kuid jättis otsustamata, et selline määratlus oli „ilmselgelt väär“. Nende sõnul Üldkohus hoopis möönis, et asjaomasel turul esineb turutõrge ja et kõnealune teenus puudutab üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks kvalifitseeritavat tegevust.

64 Sellega ületas Üldkohus nende sõnul ilmselgelt ELTL artikliga 14, ELTL artikli 106 lõikega 2, ELTL artikli 107 lõikega 1 ja protokolliga nr 26 üldhuviteenuste kohta ette nähtud piire ilmselge vea kontrollimiseks.

65 Komisjon leiab, et väite esimene osa on tulemusetu või igal juhul põhjendamatu.

66 SES Astra on seisukohal, et ainsa väite esimene osa on vastuvõetamatu ja igal juhul põhjendamatu.

– Euroopa Kohtu hinnang

67 Apellandid väidavad oma ainsa väite esimeses osas sisuliselt, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta otsustas, et asjaomase teenuse üldist majandushuvi pakkuva teenusena selgelt ja täpselt määratlemata jätmise tõttu ei olnud Altmarki esimene tingimus täidetud, kuid ei kontrollinud, kas selle üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlus oli ilmselgelt väär. Nii toimides ei arvestanud Üldkohus kaalutlusõigust, mis liikmesriikidel üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlemisel on ja mida saab piirata vaid ilmselge vea korral.

68 Esmalt, kuna käesolevas väiteosas soovitakse kindlaks teha, kas Üldkohus teostas nõuetekohaselt kohtulikku kontrolli komisjoni hinnangu üle, mis puudutab Altmarki esimest tingimust, siis tuleb märkida, et apellandid tõstatavad õigusküsimuse, mida Euroopa Kohus on pädev apellatsioonkaebuse raames analüüsima. Seega tuleb SES Astra argument käesoleva väiteosa väidetava vastuvõetamatuse kohta tagasi lükata.

69 Teisena tuleb sisulisest aspektist meenutada, et liikmesriikidel on õigus liidu õigust järgides määratleda üldist majandushuvi pakkuvate teenuste ulatus ja korraldus, võttes eelkõige arvesse nende riigi poliitilisi eesmärke (vt selle kohta kohtuotsus, 21.12.2011, ENEL, C-242/10, EU:C:2011:861, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

70 Selles osas on liikmesriikidel ulatuslik kaalutlusõigus (vt selle kohta kohtuotsus, 8.5.2013, Libert jt, C-197/11 ja C-203/11, EU:C:2013:288, punkt 88), mida komisjon võib kahtluse alla seada üksnes ilmselge vea korral (vt selle kohta kohtuotsus, 18.2.2016, Saksamaa *vs.* komisjon, C-446/14 P, ei avaldata, EU:C:2016:97, punkt 44).

71 Siiski, nagu Üldkohus kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 51, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 51, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 98 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 80 õigesti leidis, ei ole liikmesriikide pädevus üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlemisel piiramatu.

72 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) punktist 89 tuleneb, et sellega seoses on Altmarki esimese tingimuse eesmärk peamiselt kindlaks teha esiteks, kas abi saanud ettevõtja tõepoolest täitis avaliku teenuse osutamise kohustusi, ja teiseks, kas need kohustused on siseriiklikus õiguses selgelt määratletud.

73 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 112 ja 114–117 sisuliselt rõhutas, on kõnealuse tingimuse eesmärk saavutada läbipaistvus ja õiguskindlus, mis nõuab, et täidetud oleks miinimumtingimused, mis eeldavad avaliku võimu ühte või mitut akti, millega on piisavalt täpselt määratletud vähemalt ettevõtjale täitmiseks antud avaliku teenuse kohustuste laad, kestus ja ulatus. Nimelt, kui selliseid objektiivseid kriteeriume selgelt määratletud ei ole, ei saa kontrollida, kas konkreetne tegevus võib kuuluda üldist majandushuvi pakkuva teenuse mõiste alla.

74 Sellest järeldub vastupidi apellantide väidetule, et Üldkohus arvestas ulatust, mis pidi olema tema kontrollil selle üle, kuidas liikmesriik on määratlenud teatud teenuse üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks, leides, et kuna siseriiklikus õiguses ei ole asjassepuutuvat teenust üldist majandushuvi pakkuva teenusena selgelt määratletud, ei ole Altmarki esimene tingimus täidetud.

75 Seda järeldust ei sea kahtluse alla apellantide argument, mille kohaselt on tuvastatud, et asjaomasel turul esineb turutõrge ja et kõnealune teenus on tegevus, mida võib kvalifitseerida üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks. Nimelt, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 122 on rõhutanud, ei ole sellised asjaolud asjassepuutuvad tegemaks kindlaks, kas ettevõtjad tõepoolest täitsid neile avaliku võimu aktiga kehtestatud avaliku teenuse osutamise kohustusi ja kas need kohustused on selles aktis selgelt määratletud.

76 Neil asjaoludel tuleb ainsa väite esimene osa põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine väiteosa

– *Poolte argumendid*

77 Ainsa väite teises osas leiavad apellandid, et Üldkohus rikkus õigusnormi, otsustades, et teenuse määratlus üldist majandushuvi pakkuva teenusena peab tingimata sisaldama tehnoloogiat, mida selle teenuse osutamiseks kasutatakse, selleks et seda tehnoloogiat saaks pidada liikmesriikidele antud laia kaalutlusõigusega hõlmatuks.

78 Apellantide sõnul on liikmesriikidel selline kaalutlusõigus mitte üksnes üldist majandushuvi pakkuva teenuse „määratlemiseks“, vaid ka selle teenuse „osutamiseks, tellimiseks ja korraldamiseks“, mis tingimata sisaldab võimalust valida teenuse osutamiseks konkreetne tehnoloogia. Kõnealune õigus tuleneb protokollist nr 26 üldhuviteenuste kohta ja protokollist nr 29 liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta ning samuti Euroopa Kohtu ja Üldkohtu praktikast.

79 Lisaks sellele väidavad apellandid kohtuasjades C-66/16 P, C-67/16 P ja C-69/16 P, et kohtuotsused T-462/13 (EU:T:2015:902), T-465/13 (EU:T:2015:900) ja T-541/13 (EU:T:2015:898) ei ole ühtsed, kuna Üldkohus leidis neis muu hulgas, et maapealse digitaaltelevisioonivõrgu käitamise teenuse üldist majandushuvi pakkuva teenusena määratlemisel ei tohtinud Hispaania ametivõimud diskrimineerida teisi platvorme.

80 Komisjon ja SES Astra leiavad, et ainsa väite teine osa on tulemusetu.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

81 Ainsa väite teises osas kritiseerivad apellandid sisuliselt vaidlustatud kohtuotsuseid seoses sellega, et Üldkohus kitsendas neis otsustes liikmesriikide kaalutlusõigust nii, et see hõlmas üksnes üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlemist, eirates asjaolu, et see kaalutlusõigus eksisteerib ka üldist majandushuvi pakkuvate teenuste konkreetsete osutamisviiside valikul.

82 Tuleb tõdeda, et see argument tuleneb vaidlustatud kohtuotsuste väärast mõistmisest.

83 Esiteks möönavad ka apellandid ise, et kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 50, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 50, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 97 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 79 nõustus Üldkohus sõnaselgelt, viidates protokolli nr 26 üldhuviteenuste kohta artikli 1 esimesele taandele, et riiklikel, piirkondlikel ja kohalikel ametivõimudel on ulatuslik kaalutlusõigus, et osutada, tellida ja korraldada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid nii palju kui võimalik vastavalt kasutajate vajadustele.

84 Teiseks ei nähtu vastupidi apellantide väidetule ühestki vaidlustatud kohtuotsusest, et Üldkohus otsustas, et teenuse kvalifitseerimine üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks peab tingimata sisaldama tehnoloogiat, mille abil seda teenust osutatakse.

85 Nimelt, nagu nähtub käesoleva väite esimese osa analüüsist, piirdus Üldkohus selle hindamisega, kas Altmarki esimene tingimus oli käesoleval juhul täidetud osas, mis puudutab maapealse digitaaltelevisioonivõrgu käitamise teenust. Üldkohus kontrollis sellega seoses, kas kõnealuse teenuse puhul oli täidetud nõue, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlus peab olema selge nimetatud tingimuse tähenduses, kontrollides eelkõige miinimumkriteeriumide olemasolu, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 73. Nii ei otsustanud kohus viisi üle, kuidas kõnealust teenust oleks siseriiklikus õiguses tulnud konkreetselt määratleda, et see vastaks Altmarki esimesele tingimusele.

86 Neil asjaoludel ei saa apellandid kohtuasjades C-66/16 P, C-67/16 P ja C-69/16 P tugineda ka väidetavale ebaühtsusele, mis nende sõnul kohtuotsuste T-462/13 (EU:T:2015:902), T-465/13 (EU:T:2015:900) ja T-541/13 (EU:T:2015:898) vahel esineb.

87 Järelikult tuleb ainsa väite teine osa tunnistada põhjendamatuks.

Kolmas väiteosa

– Poolte argumendid

88 Ainsa väite kolmandas osas heidavad apellandid Üldkohtule ette asjakohaste siseriiklike õigusnormide sõnastuse ja neid norme puudutava kohtupraktika moonutamist ja seetõttu nende sisuga ilmselgelt vastuolus olevate järelduste tegemist ning teatud tõenditele sellise ulatuse andmist, mida neil pole.

89 Esiteks väidavad apellandid, et Üldkohus on ilmselgelt moonutanud siseriiklike õigusnormide sõnastust ja muu hulgas on ta neile normidele viidanud valikuliselt. 3. novembri 2003. aasta telekommunikatsiooni üldseadus 32/2003 (Ley 32/2003, General de Telecomunicaciones, *BOE* nr 264, 4.11.2003, lk 38890, edaspidi „seadus 32/2003“) kvalifitseeris raadio- ja televisioonivõrkude käitamise sõnaselgelt „üldhuviteenuseks“. Vastupidi sellele, mida Üldkohus leidis kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 57, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 57, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 104 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 86, saab üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise kohustused panna kõigile sektori ettevõtjatele, et tagada eelkõige selle teenuse universaalsus. Seda võimalust ongi Hispaania õigusnormides ringhäälingu valdkonnas kasutatud, kehtestades minimaalse levialaga katmise kohustused kogu asjaomases sektoris. Lisaks sellele ja vastupidi Üldkohtu arusaamale viitavad Hispaania ametivõimude normatiivaktid sõnaselgelt maapealsele tehnoloogiale.

90 Teiseks väidavad apellandid, et vaidlustatud kohtuotsused sisaldavad järeldusi, mis on ilmselgelt vastuolus Üldkohtule analüüsimiseks esitatud tõenditega. Üldkohus järeldas ekslikult, et apellandid ei suutnud ühelgi hetkel näidata, millised avaliku teenuse osutamise kohustused pandi maapealse digitaaltelevisioonivõrkude käitajatele kas Hispaania õigusnormidega või käitamislepingutega, ja veel vähem selle kohta tõendeid esitada (kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punkt 72, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punkt 73, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punkt 115 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punkt 103). Apellandid viitavad sellega seoses lepingutele, mille Baskimaa ametivõimud sõlmisid Itelazpiga (kohtuasi C-66/16 P), avalikule lepingule, mille sõlmisid Kataloonia ametivõimud ja Retevisión, ning selle lepingu juurde kuuluvatele hankedokumentidele (kohtuasi C-67/16 P), kokkulepetele ja lepingutele, mille sõlmis Navarra valitsus (kohtuasi C-68/16 P) ning lepingule ja hankedokumentidele, mis puudutavad Comunidad autónoma de La Rioja (La Rioja autonoomne piirkond, Hispaania) poolt korraldatud hankemenetlust (kohtuasi C-69/16 P).

91 Apellantide sõnul on need aktid piisavad, järeldamaks, et esineb nõuetekohaselt määratletud ja täitmiseks antud üldist majandushuvi pakkuv teenus Euroopa Kohtu praktika ja komisjoni 28. novembri 2005. aasta otsuse 2005/842/EÜ [ELTL artikli 106 lõike 2] kohaldamise kohta üldist

majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes (ELT 2005, L 312, lk 67) artikli 4 tähenduses. Neid akte nimetati nii haldusmenetluses kui ka Üldkohtu menetluses.

92 Lisaks, mis puudutab teisi autonoomseid piirkondi peale Baskimaa, leidis Üldkohus kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 62, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 113 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 92 ekslikult, et kõnealuseid akte haldusmenetluses ei esitatud ja et komisjon ei olnud kohustatud neid Altmarki esimese tingimuse täitmise analüüsis kontrollima, kuna ta oli teadlik neis autonoomsetes piirkondades korraldatud hankemenetlustest, tal olid olemas nendega seotud hankedokumendid ja ta teadis pakkujate nimesid. Apellantide hinnangul oleks Üldkohus pidanud komisjonile määrama sanktsiooni selle eest, et ta ei võtnud neid hankemenetlusi arvesse, nii nagu ta seda tegi kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 85 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 60 seoses Altmarki neljanda tingimusega.

93 Apellandid väidavad samuti, et kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 58, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 58, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 105 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 87 sisalduv järeldus, mille kohaselt ei saanud need samad aktid maapealse digitaaltelevisioonivõrgu käitamist üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks nõuetekohaselt kvalifitseerida, kuna seadus 32/2003 nõuab tehnoloogilise neutraalsuse järgimist, kujutab endast selle seaduse sisu moonutamist, võttes arvesse, et seadus rõhutab seda põhimõtet pelga juhtpõhimõttena, mitte aga avalike võimuorganite pädevust piirava normina.

94 Kolmandaks tegi Üldkohus eksliku järelduse seoses üldist majandushuvi pakkuva teenuse olemasoluga, piirdudes seaduse 32/2003 analüüsiga, kuigi siseriiklikus õiguses on ka teisi elemente, mis seda seadust täpsustavad ja mida Üldkohtus arutati. Üldkohus oleks seega pidanud arvestama Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) praktikat, mis käsitleb kõnealust meedet ja asjakohaseid Hispaania õigusnorme. Mis puudutab 18. detsembri 1987. aasta seadust 31/1987 telekommunikatsiooni korralduse kohta (Ley 31/1987 de Ordenación de las Telecomunicaciones, BOE nr 303, 19.12.1987, lk 37409), mis kvalifitseerib konkreetselt maapealse tehnoloogia avalikuks teenuseks, siis Üldkohus lükkas selle kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 71, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 72 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 102 ekslikult kõrvale põhjendusel, et seda ei olnud talle esitatud.

95 Komisjon ja SES Astra leiavad, et ainsa väite kolmas osa on ilmselgelt vastuvõetamatu.

– Euroopa Kohtu hinnang

96 Ainsa väite kolmandas osas leiavad apellandid, et Üldkohus rikkus mitut õigusnormi nende siseriiklike õigusnormide hindamisel, mis nende sõnul määratlevad selgelt asjaomase üldist majandushuvi pakkuva teenuse.

97 Kõigepealt tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast ilmneb, et kui Üldkohus on faktilised asjaolud tuvastanud või neid hinnanud, on Euroopa Kohus vastavalt ELTL artiklile 256 pädev kontrollima üksnes nende faktiliste asjaolude õiguslikku kvalifikatsiooni ja neist tuletatud õiguslikke tagajärgi. Seega ei ole faktide hindamine Euroopa Kohtu kontrollile alluv õiguslik küsimus, välja arvatud juhul, kui on moonutatud Üldkohtule esitatud tõendeid (vt eelkõige kohtuotsus, 10.11.2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital *vs.* komisjon, C-449/14 P, EU:C:2016:848, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

98 Mis puudutab niisiis Üldkohtu poolt liikmesriigi õigusele antud hinnangute analüüsi apellatsioonkaebuse raames, siis saab Euroopa Kohus kontrollida üksnes küsimust, kas seda õigust on moonutatud (vt kohtuotsus, 10.11.2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital *vs.* komisjon, C-449/14 P, EU:C:2016:848, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

99 Sellega seoses peab moonutamine toimikumaterjale arvestades olema ilmne, ilma et oleks vaja fakte ja tõendeid uuesti hinnata (vt eelkõige kohtumäärus, 9.3.2017, Simet *vs*. komisjon, C-232/16 P, ei avaldata, EU:C:2017:200, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).

100 Esiteks, mis puudutab seadusele 32/2003 antud hinnangut, siis märkis Üldkohus kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 57, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 57, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 104 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 86, et selles seaduses sisalduv üldhuviteenuse kvalifikatsioon puudutab kõiki telekommunikatsiooniteenuseid, kaasa arvatud raadio- ja televisioonivõrgud. Kohus leidis, et pelk asjaolu, et teatud teenus on siseriiklikus õiguses nimetatud üldist huvi pakkuvaks teenuseks, ei tähenda, et igale ettevõtjale, kes seda teenust osutab, on pandud ülesanne täita selgelt määratletud avaliku teenuse osutamise kohustusi 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) tähenduses. Lisaks järeldas ta esmalt, et seadusest 32/2003 ei nähtu, et kõik telekommunikatsiooniteenused Hispaanias oleks üldist majandushuvi pakkuvate teenuste laadiga selle kohtuotsuse tähenduses, ja teisalt, et see seadus sätestab sõnaselgelt, et üldhuviteenuseid selle seaduse tähenduses osutatakse vaba konkurentsi tingimustes.

101 Kõigepealt tuleb asuda seisukohale, et apellandid ei ole esitanud ühtegi tõendit, millest nähtuks ilmselgelt, et Üldkohus on moonutanud seaduse 32/2003 sisu.

102 Seejärel, kuna apellandid kritiseerivad Üldkohtu järeldust, et kõnealune seadus on üldist laadi, mis tähendab, et see ei võimalda tuvastada, et maapealset võrku käitavatele operaatoritele olid pandud selgelt määratletud avaliku teenuse osutamise kohustused vastavalt Altmarki esimesele tingimusele, tuleb märkida, et võttes arvesse selle seaduse mitmetähenduslikke elemente, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 100, ei riku see järeldus ühtegi õigusnormi.

103 Teiseks, mis puudutab apellantide argumenti, et Üldkohus jõudis järeldusteni, mis on ilmselgelt vastuolus Hispaania ametivõimude normatiivaktidega, mis viitavad sõnaselgelt maapealsele tehnoloogiale, siis tuleb eristada ühelt poolt Baskimaa juhtumit ja teiselt poolt muude autonoomsete piirkondade juhtumit.

104 Seoses Baskimaaga väidavad apellandid kõigepealt, et selles autonoomses piirkonnas sõlmitud lepingud täpsustavad õiguslikult piisavalt avaliku teenuse osutamise kohustused, mis abi saanud ettevõtjale Itelazpile pandi, määratledes eelkõige avaliku teenuse osutamise kohustuste laadi ja kestuse, asjaomase ettevõtja, kaetava territooriumi, ainuõiguste laadi ja ülesande universaalsuse.

105 Kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktidest 62 ja 63 nähtub, et Üldkohus hindas neid lepinguid. Kuid kohus leidis faktiliste asjaolude sõltumatu hindamise käigus, et kõnealuste lepingute mitte üheski tingimuses ei ole märgitud, et maapealse võrgu käitamist käsitatakse avaliku teenusena.

106 Selles osas ei ilmne, et Üldkohtu hinnangus kõnealustele lepingutele oleks nende sisu moonutatud. Täpsemalt ei too käesoleva väiteosa põhjendamiseks esitatud argumendid esile ühtegi ilmselget sisulist ebatäpsust tõlgenduses, mille Üldkohus kõnealustele lepingutele andis.

107 Järgmiseks, mis puudutab teisi autonoomseid piirkondi peale Baskimaa, siis väidavad apellandid kohtuasjades C-67/16 P, C-68/16 P ja C-69/16 P, et kohtuotsustes T-465/13 (EU:T:2015:900), T-487/13 (EU:T:2015:899) ja T-541/13 (EU:T:2015:898) jättis Üldkohus arvestamata käesoleva kohtuotsuse punktis 90 viidatud ametlikud aktid, mis annavad asjaomase üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratluse.

108 See argument ei ole tulemuslik. Nimelt nähtub kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktidest 62 ja 63, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktidest 113 ja 114 ning kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktidest 92 ja 93, et Üldkohus ei lükanud apellantide neid akte puudutavaid argumente tagasi põhjendusel, et Hispaania ametivõimud ei olnud neid haldusmenetluses avaliku teenuse osutamise ülesande määramise näiteaktidena esitanud, vaid ta uuris teise võimalusena

apellantide esitatud tõendite sisu ja leidis, et ükski neis dokumentides sisalduvatest elementidest ei võimalda järeldada, et asjaomane teenus kujutab endast üldist majandushuvi pakkuvat teenust 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) tähenduses. Apellandid ei ole aga nendes punktides sisalduvat Üldkohtu hinnangut vaidlustanud ega veelgi enam esitanud tõendeid, millest nähtuks, et seda hinnangut andes Üldkohus moonutas nende tõendite sisu.

109 Kolmandaks ei saa nõustuda apellantide argumendiga, et Üldkohus ei arvestanud teatud siseriikliku õiguse elemente, mis esitati Üldkohtule menetluse käigus kui tõendid, millest tulenevalt eiras Üldkohus seaduse 32/2003 kohaldamisala.

110 Nimelt tuleb meenutada, et üksnes Üldkohus on pädev hindama talle esitatud tõendeid. Üldkohus ei ole aga kohustatud otsesõnu põhjendama oma hinnangut iga talle esitatud tõendi kohta, kui ta leiab, et tõend ei ole vaidluse lahendamisel oluline või asjakohane, tingimusel et täidetud on kohustus järgida üldpõhimõtteid ning tõendamiskoormist ja tõendite kogumist puudutavaid menetlusnorme ning tõendite moonutamise keeldu (vt selle kohta kohtuotsus, 15.6.2000, Dorsch Consult *vs.* nõukogu ja komisjon, C-237/98 P, EU:C:2000:321, punktid 50 ja 51).

111 Selles osas esiteks ei esita apellandid ühtegi etteheidet selle kohta, et Üldkohus on rikkunud tõendamiskoormist ja tõendite kogumist puudutavaid menetlusnorme. Teiseks ei nähtu apellantide esitatud tõenditest ilmselgelt, et kõnealused aktid on maapealsete võrkude käitamise teenuse kui üldist majandushuvi pakkuva teenuse hindamisel asjakohased.

112 Samuti tuleb rõhutada, et apellantide väide seaduse 31/1987 väidetava eiramise kohta on tulemusetu. Nimelt nähtub kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktist 71, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktist 72 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktist 102, et Üldkohus ei lükanud apellantide argumenti selle seaduse kohta tagasi üksnes sel põhjusel, et seda dokumenti talle ei esitatud, vaid ta tegi kõrvalise küsimusena otsuse kõnealuse seaduse asjakohasuse kohta. Kohus leidis sellega seoses, et asjaolu, et maapealsete lainete kaudu edastatavad raadio- ja teleringhäälingu teenused on selle seaduse kohaselt avalikud teenused, ei võimalda igal juhul järeldada, et seadus 31/1987 määratleb avalike teenusena ka kõnealuse teenuse. Apellandid ei tõenda käesolevates apellatsioonkaebustes aga kuidagi, et Üldkohus on seaduse 31/1987 sisu moonutanud.

113 Seega tuleb ainsa väite kolmas osa osaliselt vastuvõetamatuse, osaliselt põhjendamatuse ja osaliselt tulemusetuse tõttu tagasi lükata.

Neljas väiteosa

– Poolte argumendid

114 Ainsa väite neljandas osas leiavad apellandid, et Üldkohus rikkus õigusnormi sellega, et ta lükkas kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 57, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 57, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 104 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 86 tagasi seaduses 32/2003 sätestatud üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratluse põhjusel, et see seadus ei sisalda ühtegi avaliku teenuse volitusnormi.

115 Nii ajas Üldkohus segamini mõisted üldist majandushuvi pakkuvat teenust „määratlev“ akt ja „volitav“ akt, mis erinevalt Üldkohtu otsusest võivad olla kaks eraldiseisvat akti vastavalt pädevuste jaotumisele asjaomases liikmesriigis.

116 Komisjon ja SES Astra väidavad, et ainsa väite neljas osa on vastuvõetamatu.

– Euroopa Kohtu hinnang

117 Kuna ainsa väite neljandas osas heidavad apellandid Üldkohtule ette nõuet, et asjaomast üldist majandushuvi pakkuvat teenust määratlev akt oleks ühtlasi ka ühele või mitmele ettevõtjale selle üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamiseks volitust andev akt, tuleb tõdeda, et see väiteosa käsitleb Altmarki esimesele tingimusele Üldkohtu poolt antud tõlgenduse põhjendatust, mistõttu on tegemist õigusküsimusega. Seega tuleb komisjoni ja SES Astra argument selle väiteosa vastuvõetamatuse kohta tagasi lükata.

118 Sisulisest küljest tuleneb argument, millele apellandid oma ainsa väite neljanda osa rajavad, vaidlustatud kohtuotsuste ilmselgelt väärast mõistmisest. Nimelt vastupidi apellantide väitele ei välistanud Üldkohus eraldiseisvate aktide kasutamist selleks, et esiteks üldist majandushuvi pakkuvat teenust määratleda ja teiseks selle üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise ülesanded ära jagada.

119 Kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktis 52, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktis 52, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktis 99 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktis 81 möönis Üldkohus sõnaselgelt, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse haldamise kohustuse võib asjaomasele ettevõtjale panna ühe või mitme ametliku aktiga, mille vormi võib iga liikmesriik ise kindlaks määrata, tingimusel et need aktid toovad välja avaliku teenuse osutamise kohustuste laadi ja kestuse ning asjaomased ettevõtjad ja asjaomase territooriumi.

120 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 100 on tuvastatud, leidis Üldkohus seejärel kõigepealt, et pelk asjaolu, et seadus 32/2003 nimetab teenuse üldhuviteenusena, ei tähenda, et iga seda teenust osutav ettevõtja oleks kohustatud täitma selgelt määratletud avaliku teenuse osutamise kohustusi Altmarki esimese tingimuse tähenduses.

121 Teisena, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 103–108, analüüsis Üldkohus seda, kas esines teisi akte peale seaduse 32/2003, millega oleks kõnealuse meetmega puudutatud ettevõtjatele tegelikult pandud kohustusi osutada selgelt määratletud avalikku teenust. Kohus järeldas siiski, et Hispaania ametivõimud ei tõendanud, et asjaomase teenuse osas oleks see nii olnud.

122 Järelikult tuleb ainsa väite neljas osa ilmselge põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Viies väiteosa

– Poolte argumendid

123 Ainsa väite viiendas osas heidavad apellandid Üldkohtule ette, et kohus lükkas alusetult tagasi nende argumendid, mis tuginesid Altmarki esimese tingimuse täitmisele, peamiselt põhjendusel, et asjaomast üldist majandushuvi pakkuvat teenust määratlevad ja selle teenuse täitmise kohustuse kehtestavad aktid ei sisalda vormiliselt nende sätetes sõnu „avalik teenus“. Nimelt nähtub apellantide sõnul kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktist 63, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktist 58, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktist 91 ja kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktist 93, et Üldkohus nõudis, et asjaomase üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlus siseriiklikus õiguses viitaks otsesõnaliselt „avalikule teenusele“, selleks et seda saaks pidada piisavalt selgeks ja täpseks.

124 Komisjon, kes ei esita ainsa väite viienda osa käsitlemise kohta ühtegi konkreetset nõuet, rõhutab, et Üldkohus ei nõudnud vaidlustatud kohtuotsustes, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratluses tuleks kasutada konkreetset sõnastust, vaid ta kontrollis, kas siseriiklikes õigusnormides oli võrguteenuse osutamine määratletud üldist majandushuvi pakkuva teenusena.

125 SES Astra leiab, et ainsa väite viies osa on ilmselgelt vastuvõetamatu.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

126 Ainsa väite viiendas osas heidavad apellandid Üldkohtule sisuliselt ette formaalset lähenemisviisi, sest ta nõudis, et Altmarki esimese tingimuse täitmiseks peavad asjaomast üldist majandushuvi pakkuvat teenust määratlevad ja selle teenuse täitmise kohustuse kehtestavad siseriiklikud õigusnormid sisaldama sõnu „avalik teenus“.

127 Tuleb tõdeda, et see argument tuleneb vaidlustatud kohtuotsuste väärast mõistmisest. Nimelt ei nähtu kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktist 63, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktist 58, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktist 91 ega kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktist 93, et Üldkohus oleks kehtestanud nõude, et Altmarki esimese tingimuse täitmiseks on vaja kasutada sõnu „avalik teenus“.

128 Neil asjaoludel tuleb ainsa väite viies osa põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Väite kuues osa

– *Poolte argumendid*

129 Ainsa väite kuuendas osas heidavad apellandid Üldkohtule ette õigusnormi rikkumist, kuna kohus leidis kohtuotsuse T-462/13 (EU:T:2015:902) punktides 69 ja 70, kohtuotsuse T-465/13 (EU:T:2015:900) punktides 70 ja 71, kohtuotsuse T-487/13 (EU:T:2015:899) punktides 110 ja 111 ning kohtuotsuse T-541/13 (EU:T:2015:898) punktides 100 ja 101, et protokoll nr 29 liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta ei käsitle kõnealuste signaale saatvate platvormide operaatorite rahastamist, sest see protokoll viitab vaid avalik-õiguslikule ringhäälingule.

130 Komisjon leiab, et see väiteosa on tulemusetu ja igal juhul põhjendamatu.

131 SES Astra leiab, et ainsa väite kuues osa on ilmselgelt vastuvõetamatu ja igal juhul põhjendamata.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

132 Ainsa väite kuuendas osas heidavad apellandid Üldkohtule sisuliselt ette mitut õigusnormi rikkumist, kuna ta otsustas, et protokoll nr 29 liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta ei ole antud asjas kohaldatav.

133 See väiteosa on tulemusetu ja tuleb seetõttu tagasi lükata. Nagu komisjongi väidab, ei näita apellandid, kuidas võimaldab protokolli nr 29 liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta kohaldamine järeldada, et kõnealusest meetmest kasu saavad isikud olid tõepoolest kohustatud täitma avaliku teenuse osutamise kohustusi ja et need kohustused olid siseriiklikus õiguses selgelt määratletud.

134 Kuna apellantide poolt nende apellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud ainsa väite kuuest osast ühegagi ei nõustutud, tuleb kaebus tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

135 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 näeb ette, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, siis otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste lahendamisel, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

136 Kuna komisjon ja SES Astra on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja apellandid on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud neilt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Jätta apellatsioonkaebused rahuldamata.**

2. **Mõista kohtukulud välja Comunidad Autónoma del País Vascolt, Itelazpi SA-lt, Comunidad Autónoma de Cataluñalt, Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunyalt (CTTI), Navarra de Servicios y Tecnologías SA-lt, Cellnex Telecom SA-lt ja Retevisión I SA-lt.**

Allkirjad